

UNIVERSUL LITERAR

DEZASTRUL DIN MAREA MÂNECEI. — (Vezi explicația).

Marile figuri românești

NECOLAI BĂLCESCU

— Urmare și sfârșit —

Momentul în fine așteptat se apropie. Anul 1848 răsturnase unul câte unul regi și împărați, în Franța, Italia, Germania. Bălcescu alergă în grabă la București, pentru a organiza revoluțiunea.

Bălcescu, spre a lumina propășirea revoluției prin presă, fundă ziarul „Poporul Săvean”, în unire cu Boniac, Gr. Alexandrescu, Bolintineanu, Teulescu și Zane. Aici Bălcescu demonstrează severitatea Românicilor, aducând tractate făcând în față.

El încheie acel studiu cu următoarele:

„Acestea sunt, frați români, drepturile noastre. Părinții noștri au vărsat prețiosul lor sânge pentru a ni le lăsa de moștenire, și datorită noastră este a le păstra cu aceeași putere pentru fiii noștri. Timpul nu veni ca să debăndim o independență absolută. Poziția noastră politică după încheierea este însă bună, numai trebuie a fi păzită de Inalta Poartă, a fi sprijinită cu statornicie de noi. Să nu uităm că suntem datori a apăra naționalitatea și drepturile noastre, de vom fi nevoiți, chiar vărsând sângele. De vom cădea în această luptă sfântă, să cădem încă bărbătește, astfel cum au trăit părinții noștri, și ca dănași să strigăm: Mai bine țara noastră să se profacă într'un întins mormânt, numai să rămână tot țara Românilor!”

După căderea revoluției și intrarea oștrilor turcești în țară, Bălcescu împreună cu mai mulți capi ai mișcării fură arestați fără de veste și duși la Rusei: de aici se porniră cu ghimii pe Dunăre către Orșova. Acele ghimii erau niște găuni, fără nici o treaptă, așa că pentru a intra într'ansule trebuiră să se lase târâș într'un spațiu de 4 palme de înălțime, de 5 de lărgime și 12 de lungime; nici în genunchi nu se putea sta; așternutul ghimiei era în toată lungimea de ghimiele de rogoșii pe deasupra; pe un astfel de vas, vrednic a fi supra în muzeele de curiozități călătorilor 20 zile revoluționarii noștri, obșnuiri, înghesuiri, în întuneric, ca într'o vizuină, într'un aer putred de duhoare, mușchi de ploaie până la oase, când mîla cerească gâsea cu căle și revărsa răcoșoarele sale unde peste insectații după libertate! Ei nu aveau alt de mâncat de cât pâine uscată și neagră.

La Semlin Bălcescu devin liber. De aici se duse la Sibiu; apoi la Brașov; de la Brașov la Belgrad, din cauza că în Transilvania intrase mureșii; din Belgrad la Constantinopol. De și speranțele sale diamante fură atât de amar înșelate, decepționate, însă nu cuprinse sufletul său, și alte plăuri nouă de iluzii pentru fericirea neamului se deschisem înainte-i. Ardealul cloceea în sângele românilor și ungurilor, ca să se luptau unii contra altora în profitul Austriei. Bălcescu voia să stingă focul dintre ambele popoare și, în înțelegerea cu Skendrabey, Bem și Kușul, cu care era în strânse legături, spera că se va putea face un stat maghiar-român, care să se pare cele două slavisme: Rusia și Serbia. El se duse la Iancu în munții Abrudului. Dar să-l lăsăm a spune singur: „Istori-am de am văzut înșanul pe acei îngrozitori. Moși, pe care, spaima vijitelor omguri mi se descau ca niște fiare sălbătice, oșind din vizuinele munților lor numai spre a face pradă și omor... pe acea vreme, când înimămi ora zdrobită, căci din toate părțile vedeam naționalitatea română călcată și strivită de dușmanii străini, fuscii fericit a găsi acolo pe acele piscuri uriașe pe de-ășupra norilor, o naționalitate și o viață românească înocată și puternică. Cu o entuziasm frenetic fuscii aclamat și bine-cuvântat de toți acei țărani, când le spusii că am venit să le aduc urări de noroc

și izbândă din partea fraților lor din țară, minunați de vitejia lor! În ce tăcere adâncă mă ocoleai și mă ascultați ei, când le vorbeam de puterea nației române, de numărul ei, de întinderea pământului ce i-a dat Dumnezeu și de ursitele cele mărețe ce o așteaptă în viitor”.

La întoarcere din munții Abrudului, Bălcescu fiind prins de cazaci într'un sat, abia scăpă din mâinile lor, îmbătând pe soldații ce-l duceau, și de acolo rătăcind prin munți, pe vreme de iarnă în timp de trei luni de zile, căzu bolnav de răcoala și două săptămâni zăcu în bordeiul unui pădurar, lipsit de orîce îngrijiri. După ce s'a întrecut puțin, se travești țărănește, cumpără 4 care cu doniți, ca și când le-ar avea de vânzare, și în așa mod veni în Semlin. De aci fu nevoit să scape și să străbată toată Austria sub un nume fals, vânzând marfă, sub această travestire el a încercat un interogator din partea faimosului Baron din Viena dar scăpă, și în Noembrie 1849 veni la Paris. Aci el nu încetă de a lucra pe țărâmul diplomației pentru îmbunătățirea soartei patriei sale, lădând la ușa cabinetelor din Paris și Londra.

Agitațiunea politică încetând, Bălcescu trist, dar nu descurajat, se întoarse iarăși la studiile sale de predicție: „Epoca lui Mihail Viteazul”, oiedestalul peste care dorea și spera a așeza, în viața-i lucă, monumentul gloriei sale literare. Dar el nu o putu fini, pentru că moartea nu-i dăde pas de așteptare. Constituțiunea sa slabă, suferințele din ghimie și din munți în Transilvania și Ungaria, sgușuirile morale ce încercase, o excesivă activitate de muncă, cugetare, voință pe toate căile, o extremă lipsă, care totdeauna provenea din cauza ambițiunii sale de a nu primi ajutoare de la nimeni, descolofatul și tristul traiu al pribegiei, acea crudă suferință care, după cum singur zicea, „usucea pe om fără a-l omorâ”, toate acestea contribuiră a contracta teribila boală, incurabilă: ftizia pulmonară! El începu a-i simți simptomele de la începutul anului 1850. Nu este o boală care să ofere fenomene mai interesante și în același timp mai deroase a contempla: ce de inspirațiuni fine, ebovente, patetice! viața se exală consumându-se; bolnavul nu știe nici odată unde este ajuns răul, cu toate presiunile și reacțiile sale; nici o descompozițiune organică nu este mai lentă, latentă, dulce în atacurile și progresul său nemilos, amestecată cu intervale de simțitate, lăsând sufletul și cugetarea întregă până la perioadele extreme!..

Vara anului 1850 Bălcescu o petrecu la Ville d'Avray, un sat lângă Paris, iar iarna se duse cu soara sa d-na Sevastița Bălcescu în insulele Hyere. Răul mergea crescând. O activitate febrilă îi slăbia pe fiecare zi puterile Lovitura de Stat a lui Napoleon îi zdrobi toate speranțele ce le pusese în Republica franceză pentru mântuirea țării sale.

Nu am citit până astăzi o pagină, în care calitățile spiritului și inimii, alături de cea mai sumbră melancolie, să fi atins punctul lor cel mai sublim, cu următoarele rânduri pe care s'armanul Bălcescu le scriu cu puțin zile după lovitura de Stat din Franța, de la 17 Decembrie 1850, cu o mână slăbită, tremurândă, cu lacrimile pe obraz, și înălțându-se tonul până la im:

„Mînuțele în care scriu sunt pline de amar și îndrăstare. Pe când Europa întreagă se pregătea a saluta triumful libertății, eroica Franță de la care, ca totdeauna, se aștepta semnalul, Franța prin fatalitate și prin neamnia fiilor săi, cade gemând în nepătință sub un despotism umilitor. Fiii fără de lege triumfează în toate părțile și întemeiază spurcata lor tiranie. Sufletele generoase, zdrobite și sânite de moarte, văd apuind din vedere, lor ziua mântuirii. Inșamii ei, o inimă sfâșiată de durere, mă lupt cu o boală crudă și neînblân-

zită, caat a câștiga timp asupra-i și a o întrece în înțeleală, ca să pot lăsa fraților mei aceste pagine din viața părinților noștri, și cad sleit de putere, mistuit prin silințele ce fac. Cu toate aceste temeiuri de descurajare, sufletu-mi te slăvește încă, înzeită Libertate și de și oamenii sânguinilor au învălit cu maramă neagră, dulce fața ta, crede că va veni ziua fericită, ziua izbândirii, când omenirea întreagă se va scula spre a sfâșia acest vâl și dușmanii tăi se vor împetri la vederea soarelui tău de lumină; atunci nu va mai fi nici un rob, nici nație roabă, nici om stăpân pe altul, nici popor stăpân pe altul, ci domnierea Dreptății și Frăției! Aceste cuvinte, ce odată am dat de deviză nației mele, vor domni lumea; atunci așteptarea, visarea victor mele se va implini, atunci toți românii vor fi una, liberi și frați! Vai! nu voi avea noroc a vedea această zi, de și eu asemenea am muncit și am pățimit pentru dreptate, și cei din urmă al meu cuvânt va fi încă un imn ție, țara mea mult dragă”.

Acea lucrare, despică care vorbește cu un așa dureros entuziasm, este Istoria sub Mitcă Vodă Viteazul, în care lucra de mai mulți ani. Simțind că nu-i mai rămâne mult timp de viață, el părăsi Franța și se îndreptă către iubita sa țară, voină să sârute țărâna patriei și mâna nefericitei mame.

Dar tirania lui Vodă Știrbeiu opri pe s'armanul mureșund a-și implini ultimele dorințe ale sufletului său, și pe când s'arul Tării Românești hrănim atâtea scorpil și jivine, el era închis pentru acela, care-i jertfise toată viața spre fericirea și mântuirea ei și care grămădise în sufletul său durerile unui neam întreg!.

Bălcescu neputând călea pe pământul țării ca exilat el era, se duse la Constantinopole, de unde, după câteva luni de zile, plecă către Sicilia, singur, fără bani în deajuns, și la 5 Octombrie 1852 sosi pe malul cel înflorit al Palermo. Aci 20 zile după aceea se apropie de termenul vieții. Simțindu-se slăbit, doborât mai mult decât totdeauna de răul său, rugă pe stăpânul otelului unde locuia, să facă un inventar de hârtiile și manuscrisele sale, să le sigileze cu sigiliul său și cu al consului otoman din Palermo, și în cele din urmă să-i aducă un puet grec... O oră după aceea, în 16 Noembrie, Bălcescu, fără nici un fel de delir, fără cea mai mică agonie inimă în noaptea cea eternă...

Cine ar putea spune mămura, amărăciunea ce simți sufletul său, loșit încet încet de dureri, când, aproape a-și lua zborul către Eternitate, nu văzu în juru-i niciuna din ființele drage, mamă, soră, amic, patrie în sânul căreia să-și dea suspinul ce din urmă și care să îngrijecă a-l înmormânta.

Amicii lui fugiseră, tocmai când voia să se odihnească pe umeri lor, mama sa era departe; frății și surorile sale, de asemenea; patria sa, pentru care, ori de câte ori se simțea mai chinat de boală, cu ochi înecați în lacrimi, suspina că nu poate muri în sânul său!.. El se mormântă în groapa comună în cimitirul săracilor din mănăstirea Capucinilor, pentru că toți banii ce avea constai în marea sumă de 30 franci!..

Poetulul a fost dat a traduce în limba poporului, ultima gândire a martirului Bălcescu de pe pragul veciniei.

Să ascultăm dar sublima poezie a lui Alexandru: „N. Bălcescu murind”.

„De pe plaiu-nstrăindră
Unde zac și simt că mor,
De amarul desșerării
Și de-al țării mele dor,
Văd o pasare voioasă
Apucând spre răsărit,
Și o rază luminioasă,
Și un nor aurit.

— Păsărică sburătoare,
Unde mergi cu dorul meu?
— Am solie-încântătoare

Bela sfântul Dumnezeu,
Să duc glas de armonie
Termurilor românești,
Să vărs dulce veselie
În inctol ce jetești!

— Rază vie călătoare,
Unde mergi cu dorul meu?
— Am solie-voioțaro
Dela sfântul Dumnezeu,
Să depun o sărutare
Pe al țării tale sân,
Și săduc o alinare
Iubitelui tău suspin.

— Nouaș pătruns de soare,
Unde mergi cu dorul meu?
— Am solie-roditoare
Dela sfântul Dumnezeu,
Să mă las în înmormânt
Ca să crească miță de flor
Pe frumoasa ei câmpie,
Ce o plângi adorsit!

Du-te rază strălucită,
Du-te, mică păsăre,
Și pe țara mea iubită
Mângăiați-a-n lipsu mea
Iar tu, naur, de rodie,
Fă să crească-n sânul său,
Cu verzi lauri de mărire,
Floarea sufletului meu!”

Gr. Tocilescu.

NOTE...

Sufletul m'a mână să mă părăsesc pustietatea cu care mă împac așa de bine. De felul meu nu sunt cătuși de puțin melancolic, dar dela o vreme a început a-mi fi nesuferit zgomotul lumii.

Stai rezemat pe-o bancă din grădina publică. Mi-am ales un loc retras. Imă place să privesc de departe la grămadă de trecători ce se perindă gălăgioși; mai gălăgiosii ca niște copii, cași cred că toată lumea este a lor. Aproape de banca mea stă un tânăr cu de vreo douăzeci și cinci de ani. Citeste o carte, dar apoi o fusă pentru a se muț plumbu. Iși roteste ochii peste tot cuprinsul grădinei, și pe fața lui gălbue și slabă parcă îi citese, că trebuie să fie v'un necăjit al soartei. Privește călător! Privești natura care mormăie și'n suflet simți, poate, revărsarea unui potop nesfârșit de patimi. Alăta farmec are acum un colț de cer albastru, o roză caldă de soare, ce ția lipsit atâtea vreme, și profundeni n'auz decât larmă, răsada de copii, și zbărâniturile insectelor ce roese în aerul ce începe a se parfuma.

Priveștița primăverii începe să se arate. Uscatele frumșoare de iarbă încep a prinde viață, și pe crengile desbrăcate de vântul toamnei, încep acum să răsără muguri; dragă-lăși muguri, ce privindu-i te face să cugeti atâtea de adânc la sufletul tău, la viața ta, la drumul ce-l străbați mereu,—acelasi drum întortochiat ce l'au străbătu atâtea alții înaintea ta, și pe care îl vor străbata atâtea alții în urma ta. Dar tu, omule, ești atâtea de neșitor. Te bucură mult sosirea primăverii, ca face să-ți tresalete amintirile cuto ale sufletului, dar nu pricepi că această lucrurie, este ea însăși o înfristare. Cu fiecare mugur ce ții aduce primăvara, cu fiecare colț de iarbă înverzită și cu fiecare viorea, răsărită din cine știe ce gunoi, și se trece un an din viață, și se usucă un mugur al sufletului, până vei ajunge să admiri și cea din urmă primăvară, în care albele flori de țel vor fi tot una cu părul căcunt al capului tău, atunci când ele se vor scutura alene pe tine, pe umeri, tăi lăsați în jos și plecați înainte de povera victor. Și atunci n'aj să mai admiri mugurii primăverii, n'aj să te mai încâlzești la rozelo calde de soare, n'aj să mai respieți parfumul dulce al florilor, ci vei cugeta la vorbele Scripturii care zice: „Nu te îngâmfă omule, căci lut ești, din țărână te-ai zămislit și în țărână te vei întoarce”.

... Adierea dulce a unui vânt sub

PARLAMENTARI NOSTRI

D-L MIHAIL SEULESCU

Intre figurile ce se disting in noua Camera a Parlamentului nostru este, fara indoiala, si aceea a d-lui Mihail Seulescu.

Vechiu parlamentar, membru sta-tionnic al partidului conservator, d-l Mihail Seulescu a avut onoarea de a fi ales vice-presedinte al Camerei, ca o recunoastere a lungii d-sale activita-tii.

Fost secretar general al ministeru-lui de finante, d-l Seulescu face parte din corpul nostru universitar, ocupand cu deosebita capacitate catedra de e-conomie politica de la facultatea de drept a Universitatii din Capitala.

De o cultura intinsa, adanc cuno-scator al stiintei financiare, d-l Mihail Seulescu isi are cuvantul sau autori-zat in toate chestiunile ce intereseaza miscarea economica la noi.

A.

vre, mi-aduce de departe crampeele unui canteec de femeie. L'ascult si-mi pare un glas inabusit esit dintr'un piept ce tresalta de fiorii primaverii. Imi pare ca am mai auzit odata a-cest canteec. Imi plec urechile spre partea de unde vine canteecul, si il aud apoi din ce in ce mai bine, cum se onduleaza pe aripile vantului ce imi gadiu urechile. Peste drum de gradina este un hotel. Nu stiui cum s'a facut ca mi-am aruncat privirile la o fereastră deschisa de sus si am ramas cu ochii atintiti intr'acolo. Intr'adevar nu ma inselasesem in pa-rerea mea. La geam stătea femeia care canta. Cum m'a vazut s'a dat dupa perdele, si ultimul refren al canteecului mi-a murit in urechi. Erau nitze franturi dintr'o melodie franzezeasca:

... pourquoi pleurer ?
Que ceux qui veus rendent les armes
A vos pieds...
... pourquoi pleurer ?...

Atat am putut prinde din acest canteec. Celelalte cuvinte se pierdura neintelese, ca un sunet de vioara ce moare in surdina. Ce lucru mare e si canteecul. Cum tremura arcusul pe oardele vioarei, asa tremura el pe coardele vioarei, asa tremura el aduce cate odata o vreme intregă de amintiri. Cantam pana murim si apoi altii ne canta noua.

Si apoi intr'un tarziu cand am plecat din gradina, par'ca tot au-zeam mereu in urechi refrenul ace-sui canteec ce-mi pare ca ma ur-mareste pe adierea vantului.

... Spre casa, la un colt de stradă un batran ma opreste din drum si sa uită lung la mine, fara a-mi spu-ne nimic. Imi pare curios acest lu-cru, dar deodata vazui ochii batra-nului ca se umezesc de lacrimi. „Cum fi seamanii! zise el—si tot asa nalt si voinic ca d-ta era. Uite avea si o sabie asa frumoasa ca a d-tale si tare era mandru Doamne!” Vor-bele batranului imi patrunsera in suflet. Pricepu indată tot miste-rul vorbelor sale si l-am privit mult, fara ai zice o vorba, cum isi stergea echil cu maneca sumanului. Bietul moşneag. Cât rău îi făcusem fără să

vrea. Lacrimile lui spunau multe, dar puțin știu să le înțelegă. Până acasă, gândul mi-a fost numai la el. Figura lui nu-mi mai pierdea din minte. Si cum a plecat el de lângă mine. Mai trist, mai abătut de cum venea înaintea mea, și nu s'a mai uitat de loc înapoi. Ce mare-i sufe-rința omenească și ce nepăsători sunt unii oameni. Dar de odata m'am înfiorat atunci. Durerea lui de tată făcu să-mi răsară în minte un gând; o fulgerare ce-mi străpu-nse sufletul cu un fier înroșit. Am și eu un tată bătrân ca el și o lacrimă mi se prelinsese pe geană. Dar el o departe. Poate nici nu mai știe ni-mic de mine și cine știe dacă cândva va vărsa și el o lacrimă pentru mine.

Bacău. — Mihail Alexandrescu

SONET

(Unul cocor)

Plutind prin zări, tu vii din altă lume
Și-aducă cu tine râsul primăverii,
In inimă puri fiorul renașterii
Și-mbracă izvoru în haina lui de spume.

Cuprinsul tot se scaldă în dulce soave.
In pontă zămbesc în ochiuri mugurasi,
Săltând, se joacă în aer fluturasi
Iar plingul pleacă vredni: prin ogoare.

Viol și vesel zburdă în câmpuri miei.
Prin crâng se prind în horă ghiocorii.
Ți-i drag să i vezi împodobind cârarea.

Cu tine, sol venit în astă țară
Aduci pe-aripi zvon de primăvară.
Sosirea ta întinereste țara.

Pitești. — I. N. Părvulescu

CADOUL

de

Guy de Maupassant

După ce cinase singur acasă la dânsul, Jacques de Randal își con-cedie servitorul și se așază dinain-tea unei mese, pentru a-și scrie scri-sorile de felicitări pentru Anul nou.

In chipul acesta își termina dânsul toți anii, singur, scriind și visând. De altfel îl plăcea să-și facă pentru dânsul un fel de revenzie, sau mai bine zis o trecere în revistă a fap-telor întâmplate în cursul anului și pe măsură ce i se perindeau în minte figurile amicilor săi, le trimetea că-teva rânduri, drept cordiale salutări pentru Anul nou ce sosia.

Așa dar, așezându-se pe un fotoliu, deschise un sertar al mesei, din care scoase o fotografie înfățișând o fe-mee, pe care o privi câteva secunde și apoi o sărută. Punând-o apoi alături cu foaia de hârtie, începu să scrie:

„Scumpă Irino, cred că ești în po-sesia micului dar trimes spre amin-tire, pe care ți l-am adresat nu de mult; m'am inchis acasă astă-seară pentru a-ți spune.....”

Și încetă de a mai scrie; se ridică de pe scaun și începu să-și măsoare odaia în lung și în lat, depănând firul amintirilor.

De 10 luni avea o amantă, nu în-să vre-o una svăpăiată ca cele ce mai avuseser în trecut, sau vre-o femeie comună, o artistă sau cumva vre-o ființă aventuroasă găsită la întâm-plare în cine știe ce împrejurare, ci o femeie pentru care își dăduse cu adevărat osteneala ca s'o cucerească și pe care o iubea, și o iubea încă cu toată ardoarea inimii sale.

Își mărturisea singur că drept, că nu mai era omul tânăr ca vârstă, cu toate acestea se ținea încă bine ca aparentă, și de aceea găsisse cu cale să-și tragă o linie de conduită mai serioasă, pornind dintr'un spirit mai pozitiv. Stând gânditor, nu putu să nu-și reamintească peripețiile dra-gostei sale din urmă, neuitând a-și face și bilanțul prietenilor dispăru-te, și pe al celor noui legate, al întâmplărilor din decursul anului, și al persoanelor strâns legate de exis-tența lui.

Totuși, prima văpaie de amor

fiind puțin potolită, își cercetă cu aceeași luare aminte, ea a unui ne-gustor ce-și număra capitalul, bă-țările inimii pentru obiectul amoru-lui său, și se ostenea să-și analizeze simțirea, pentru a-și da seama cam până la ce stadiu va putea scădea în viitor, și scrutând în conștiința sa, se convinse singur că e legat cu o a-dâncă și puternică afecțiune născută din tandrețe, din recunoștință, și din mii de legături mărunte, din cari totuși nasc profunde și trainice sen-timente. Cufundat în reveria acea-sta, vibrarea unei sonerii îl făcu de-odată să tresară.

Cu toate acestea șovăia. Să deschidă? sau nu? Își zise însă — ca și cum ar fi trebuit să se convingă singur — că în noaptea anului nou, ești dator să deschizi necunoscutu-lui care trece și-ți bate în ușe, orf cine ar fi el. Luându-și așa dar o lumânare, traversă vestibulul, scoase cărligul, învărti cheia în broască, trase usa înspre el, și se pomeni cu amanta lui dinainte, în picioare, pa-lidă ca o moartă, stând rezemată cu mâinile de zid. Cu totul uimit, o în-trebă bolborosind: Dar ce ai tu? drept care îi răspunse: Ești singur? da. Fără servitorii? Da, fără. Nu voiai cumva să pleci? Nu, nici decum. Atunci, ea păst înăuntru, ca una care cunoștea bine tot interio-rul casei fără a fi călăuzită. Cum a-junse în salon, se îngropă în cana-pea, și acoperindu-și obrajii cu mâ-nile, începu să plângă un plâns ner-vos întretăiat de suspine.

Dânsul în genuchi dinaintea ei se încerca fără a reuși, să-i depărteze brațele, pentru a o putea privi în ochi și repeta: Irino, Irino, dar ce ai, vino-ți în simțiri, ce ți s'a în-tâmplat.

— Te rog, te conjur, spune-mi ce ai?

Și ea, atunci printre lacrimi, îi răspunse: Nu mai pot trăi ast-fel. Cum dânsul nu înțelegea sensul a-cestor cuvinte: Să trăiești astfel? Dar cum?

— Da, nu mai pot trăi ast-fel... acasă la mine. Tu nu o știi, căci nu ți-am spus-o vre-o dată. — E îngrozitor.....

— Nu mai pot... sufăr prea mult... chiar adineaură m'a lovit....

— Cine, bărbatul tău?

— Da, bărbatul meu!

— Ah!...

Se simțea din cale afară turburat, căci nu-i trecuse vre-o dată prin minte, că acest soț, soțul legitim al amantei sale, s'ar fi putut cobori până la atâta josnicie, încât să fie brutal față de soția lui. El cunoștea ca om din lumea bună, frecuentor de cluburi, ocupându-se cu ecuație, în curent cu teatrul, vizitator al să-lilor de arme, prea cunoscut, citat, și oare cum apreciat pretutindeni, având maniere foarte curtenitoare, însă cu un spirit cam mediocru, și probabil lipsit de instrucția și inte-ligența cu adevărat necesară pentru o persoană dotată cu caracter supe-rior, pentru a cugeta la fel cu lumea bine crescută, din care totuși făcea parte, respectând cum ar fi trebuit prejudecățile omenești.

După toate probabilitățile se pă-reă că se ocupă de persoana soției sale, cum chiar se și face între soți cu dare de mână.

Se interesa în mod indestulător, de dorințele, de sănătatea, și de toa-letele ei, lăsând-o de altfel absolut liberă pe actele ei.

Randal, devenit amicul Irinei, avea dreptul la strângerea căldu-roasă de mână, pe care ori ce soț cunoscător al conveniențelor sociale, datorează persoanelor din anturajul soției sale.

Și când Jacques, după ce fusesse câtva timp amicul, devenit amantul, relațiunile sale cu soțul—cum se și cuvenea—deveniră și mai desăvâr-șite, și mai cordiale.

Nu avuseser însă nici o dată pri-lejul de a vedea, sau a presupune cel puțin, certuri în acel menaj, și deci în fața acestei comunicări atât de neașteptate rămăsese ca înpietrit.

— Spune-mi cum s'a întâmplat a-cesta, se rugă dânsul.

Și ea îi povesti o istorie întregă, descrierea traiului ei din ziua mă-ritășului.

Cum prima neînțelegere luase ființă dintr'un nimic, și apoi cum se accentuase pe zi ce trece, din ca-uză caracterelor lor cu totul opuse.

Și apoi mai târziu, când interveni-ră și certurile cu schimbul reciproc de cuvinte aspre, o despărțire com-pletă, puțin aparentă, însă efectivă, acu loc, după care începu să se a-rate agresiv, bănuitor și violent față de ea.

Acum era gelos, gelos de Jacques de sigur, căci chiar astăzi după ce avusese loc o nouă scenă violentă, își permisesse să o brutalizeze, chiar s'o lovească, și cu o voce hotărâtă, adăugă: — Nu mai mă întorc cu nici un preț; fă tot ce poțtești cu mine.

Acesta se așezase în fața ei, cu ge-nuchii atât de apropiați, în cât li se atingeau, și luându-și mâinile într'ale-lui, îi zise cu o voce caldă și convin-gătoare: — Scumpă prietenă, ești pe cale de a făptui o mare și irepa-rabilă greșeală. Dacă dorești cu tot dinadinsul să-ți păreșești bărbatul, lasă neajunsurile la o parte, și pro-ceedează în așa mod, ca situația ta de femeie de pe o treaptă mai ridi-cată să rămâie neștirbită.

Fixându-l cu atenție în ochi, îl in-trebă neliniștită: — Așa dar ce mă consiliezi să fac?

De a te reîntoarce acasă, și a su-porta acest trai, până în ziua când vei putea obține fie o despărțire, fie un divorț în regulă cu toate onorari-le luptei.

— Nu crezi că e o lasitate ceea ce tu mă consiliezi?

— Nu, nici de cun, e firesc și rez-onabil.

Ai o situație înaltă, un nume de păstrat, amici de conservat, și-ți vei menaja, urmând această cale, și părintii.

Nu trebuie să uiți și să perzi a-cestea toate, dintr'o singură lovitură.

La aceste cuvinte, se ridică de pe canapea, și exclamă cu violență?

— Ei bine nu, nu mai pot, s'a is-prăvit, totul e terminat! Apoi pu-nându-și ambele brațe pe umerii a-mantului și privindu-l în adâncul o-chilor:

— Mă iubești tu? — Da, cu adevă-rat?

— Da, de sigur.

— Ei bine, atunci, reține-mă?

— Să te rețin? Ia mine; dar tu ești nebună.

— Asta ar însemna să te perd pen-tru totdeauna, să te perd la sigur!

— Nu ești în toate mințile.

Cu gravitate, ca femeie ce-și dădea perfect seama de greutatea cuvinte-lor și a situației, reluă încetiv, și a-poți din ce în ce mai cu aprindere: Ascultă-mă, amicul meu, el m'a o-prit de a te revedea, și nu voese cu-nic un preț să mă joc comedia asta de a veni la tine pe furis. Trebuie, ori să mă reții, ori să mă perzi.

— Scumpă Irina, dar în acest caz obține divorțul, și te voi lua în că-sătorie imediat.

— Da, știu, mă vei lua în căsăto-rie după, doi ani cel mai curând; se vede că tu ești pacient în drago-ste.

— Dar te rog fii rezonabilă, dacă rămâi, aci, el te va relua mâine cu forța, pentru că e soțul tău, și are cu dânsul dreptul și legea.

— Nu-ți cer să mă reții la tine, ci să mă duci puțin importă unde: am crezut că mă iubești în deajuns pen-tru aceasta, dar m'am înșelat! A-dio!

Se învărti într'o elipită, și o porni către ușe, atât de repede, în cât d'a-bia putu s'o apuce de braț tocmai când oșea din salon.

— Ascultă-mă Irina... mai încor-că dânsul, dar ea nevoind să auză mai mult, se sbuciumă în brațele lui și cu ochii plini de lacrimi, bolbo-rosi: Lasă-mă, lasă-mă, te rog...

Dar Jacques o sili cu forța să se re-a-seze și îngenunchind din nou înap-

tea ei, se încercă să adune toate argumentele ce-i trecea prin minte, s'o convingă și s'o facă să priceapă nebunia, și grozavul pericol la care se expune urmând proiectul său. Nu uită nimic din ceea ce credea că o poate convinge, căutând în dragostea lui însuși motive de convingere. Cum însă ea rămânea mută și ca înghețată, o imploră, o conjură de a-l asculta, de a-l crede, și de a urma sfatul lui. Când dânsul termină de vorbit, ea îi răspunde numai:

— Ești dispus să mă lași să plec acum?

Dă-mi drumul, să mă pot ridica.

— Irino, fiu rezonabilă. — Vrei să-mi dai drumul? — Hotărârea ta este irevocabilă, Irino? — Dar nu vonești odată să-mi dai drumul? — Spune-mi numai dacă hotărârea, dacă smintita hotărâre pe care o vei regreta amar — este irevocabilă.

— Da... dar dă-mi drumul...

— Dacă așa, rămâi, știți bine că aci ești ca la tine acasă. Vom pleca mâine dimineață...

Cu toată opunerea lui, ea se ridică și-i zise cu asprime: — Nu, e prea târziu, nu vreau sacrificii, nu vreau devotamente. — Rămâi îți zic, am făcut tot ce trebuia să fac, și-am spus tot ce mă simțeam dator să-ți fac cunoscut, nu mai sunt decît răspunzător față de tine, conștiința mi-e împăcată. Exprimă-ți dorințele și le voi executa. Ea se roșeză, privindu-l multă vreme, și cu o voce de astădată mai calmă îl întrebă:

— Atunci, explică-te! — Ce?

— Ce vrei tu să-ți explic? — Totul, tot ce ai cugețat pentru a-ți schimba așa brusc hotărârea: și după aceea voi vedea ce trebuie să fac.

— Dar, te asigur, că nimic neleal n'a influențat asupra hotărârei mele.

Eram dator să te previn, că procedând în felul cum vrei tu, comiți o nesăbuită: cum tu însuși persisti în ideea-ți, îmi cer partea mea din această nesăbuită, și chiar o și absolv.

— Nu-mi prea pare natural să-ți schimb atât de repede hotărârea.

— Dă-mi voe, dragă pietenă, nu e vorba căi de nici un sacrificiu, și nici de devotamente. În ziua în care am înțeles că te iubeam, mi-am zis că ce tot carii iubesc ar trebui să-și spună, într'un asemenea caz.

— Omul care adoră o femeie, care-și dă silința a o cuceri, care o obține și o posedă, contractează prin această chiar față de el însuși, și față de dânsa o făgăduială sfântă.

E vorba, bine înțeles, de o femeie ca tine, și nu de o femeie cu apucături ușoare. Căsătoria, care are o foarte mare valoare socială, și o mare valoare legală, în ochii mei nu comportă de cât o foarte mică părțică de valoare morală, dat fiind condițiile unde are loc în general.

Așa dar, când o femeie, legată prin această legătură juridică, însă care nu-și iubeste soțul de fel, pe care nu-l poate iubi, — indiferent cauza, — și a cărei inimă e decît liberă, întâlnește un om care îi place, și... i se abandonează, când un om nefinsurat cucerește astfel o femeie, eu cred că se făgăduiește unul către celălalt, prin consimțământ liber, și mutual, mult mai serios de cât ar fi făcut-o prin „afirmarea” pronunțată dinaintea esarței primarului.

Mai cred încă că dacă ambii amanți sunt persoane de onoare, uniunea lor trebuie să fie mai intimă, mai puternică, și mai sfântă decât ar fi consacrat-o toate sfântirile legef. Căci această femeie riscă totul, și tocmă pentru că o știe, pentru că-și abandonează totul, inima ei, corpul și sufletul ei, onoarea și viața sa, pentru că a prevăzut dinainte toate mizeriile inerente actului ei, pericolile, și catastrofa la care se expune, pentru că are îndrăzneala unui act de curaj, unui act cutezător, pentru că s'a preparat, și s'a decis să înfrunte orîce pericol, pe bărbatul ei întâi, care o poate ucide, lumea care o va respinge din sânul ei, pentru toate acestea zic, e demnă de respect în chiar a ei infidelitate conjugală, și

de aceea amantul ei cucerind-o, trebuie să preîntâmpine ori-ce s'ar întâmpla, și s'o prefere în toate.

Acum, nu mai am nimic de spus. Am vorbit mai înainte ca om cumpătat, care mai întâi de toate este prevăzător; nu a rămas în mine, de cât un om, acela pe care-l iubeste. Poruncește!

Radioasă, ea îi incluse gura cu un sărut, șoptindu-i încetșor: — Nu a fost adevărat, draguțule, nu-mi s'a întâmplat nimic, soțul meu nu se îndoiește de mine. Am dorit numai să știu ce vei face, am voit... cadoul... pe acel al sentimentului inimei tale, un alt gen de dar puțin asemănător colierului obișnuit.

• Mi-l ai dat. Mulțumesc. Mulțumesc. Ab! Dumnezeuule cât mă simt de fericită.

Trad. de Maximilian Robrllich

ARTURO GRAF

VIS DE DRAGOSTE

*Vis nu e! inima mi se 'nfășoară
De o dulceală năghisnuită,
Și gerul ce-o ținușe 'nlântuită,
Acu-i un vânt călduț de primăvară.*

*Și în tăcerea odășet, iată.
Aud o voce fredonând sonor:
"Fie, virtutea primului amor
"In vecl să fie binecuvântată".*

*"De-azi pace'n sufletu-ți cuprins de jale
"Vita-vei amintirea durerosă,
"Sosit-a ceasul izbândirei tale..."*

*Că mor imi pare, plin de bucurie
Intr'o aureolă glorioasă
Răzând ferice, plîc în veșnicie.*

C. Moradini și M. Em. Procopiu

PRIMA MOARTE

CAP. IV (VARIANTĂ)

de

Iohanna Salzmann

1. — Și se întâmplă că lucrau la

camp Adam și Eva, cei doi fii și fiica.

2. Cain se ridică și doborî o pasăre, care căzu la picioarele lui. Ea este fără viață, zise Cain.

3. — Și fata se apropie, văzu pasărea și zise: Ce este asta, că nu nimeresci nici odată pe om și oare acesta nu va zăcea odată, ca pasărea multă și fără viață?

4. — Adam însă îi zise: *Aplă că soarta animalelor nu este ca soarta oamenilor.* Căci vezi, noi suntem ființe de alt soi.

5. Și ziseră: Viața noastră nu va pieri nici odată. Și începură să râdă și erau veseli.

6. — Cain însă luă pasărea în mână și începu s'o examineze.

7. — Și gândurile sale priveau totul, adică propria sa soartă și aceea a părinților săi, a surorii și a lui Avel.

8. — Astfel vorbi Cain cu sine însuși și zise: Suntem noi cu adevărat ființe de așa natură, că viața noastră nu va pieri nici odată? Oare nu s'ar putea face și cu un om astfel ca cu acest animal, ca să se vadă că el nu va zăcea ca aceasta? Atunci de sigur se va și soarta omului.

9. — El își deschise ochii și privi pe Abel.

10. — Căci Cain îl ura foarte mult și zicea adeseori în sinea lui: Ce este între mine și el?

11. — El invidia pe Avel că mama îl avea drag ca pe ea însăși.

12. — Din ceasul acela Cain începu să-și exerciteze mâna în aruncarea cu praștia spre o țintă vie.

13. — Se întâmplă însă după câțiva timp că iarăși se aflau cu toții în câmp, fiecare ocupat cu munca sa, când trecu un animal sălbatic.

14. — Și ei strigară lui Cain: Loveste-l, ca să avem de mâncare!

15. — Și Cain aruncă piatra, dar el țintise spre Avel.

16. — Dar el sta în picioare și piatra lovea pe mama. Picături roșii se vedeau pe fruntea Evei. Ea începu să strige.

17. — Și Cain se supără foarte mult

și zise în sinea lui: Acest Avel stă în picioare și nevătămat. Dar ce se va întâmpla cu ea?

18. — Când Eva văzu că i curge sânge din frunte, ea își luă părul cel lung și se șterse.

19. — Și începură din nou munca în arșița soarelui; ei erau foarte veseli.

20. Dar Adam zise către Eva: Fata ta, mamă, este albă, dar mai înainte fusese ca aurora.

22. — Și ea zise: Sunt foarte obosită.

22. — Ei stăteau mirați înaintea ei și Adam zise: Este încă ziua și mai este vreme de odihnă, mamă. Și el îi șterse sângele și o ridică de la pământ.

23. — Dar ea recăzu și ei fură stroptiți de sângele ei.

24. — Și Avel se plecă spre pământ spre fata ei și zise: Gura ți tremură, mamă, și respirația ta e rece.

25. — Mai rece decât boarea serei, când ese din apele întunecate și se lasă peste capetele noastre.

26. — Dar Adam auzi că vocea ei era așa de răsunătoare, ca și vocea unui Heruvim, care a purtat sabia în Eden și pe care îl cunoștea numai el și Eva. Ea zise: Vezi, Adam, el este iarăși aici. Ea își întinse picioarele și deveni tăcută și albă sub arșița soarelui de la amiază.

27. — Și ei se mirară foarte mult și o lăsară așa până dimineața.

28. — Și lucrară mai departe.

29. — Cain însă nu stătea departe și privea spre miazăzi.

30. — După ce obosiră, Adam își puse la o parte uneltele, când era mai cald și se duse spre Eva, căreia îi zise: Haide să mergem acasă.

31. — Dar ea zăcea tăcută și ei nu auziră nimic. Într'aceea se apropie Avel, care grăi: Mamă, nu te-ai văzut nici odată așa. Și o sărută. Dar buzele ei erau reci.

32. — Și Adam zise: Să mergem acasă.

33. — Avel își întinse brațele și zise: Voi duce pe mamă noastră. Și Adam zise: Pă după cum ai zis. Și se făcu așa.

34. — Și Adam o așeză pe brațele întinse ale lui Avel, cari erau tinere și vânjoase și așeză fruntea înroșită a Evei pe umărul cald al lui Avel.

35. — Și astfel plecară ei. În jurul gâtului lui Avel fluturau perii Evei, ca și pe lângă fața lui Adam. Cain venea după ei cu fiica. Și privirile sale se infipseară în umeri lui Avel, ca și când ar fi voit să'i străpungă.

36. — El se gândea să facă rău aceleia, care ducea sarcina iubită. Și el ținea în mână piatra, care căzuse înroșită de pe fruntea mamei.

37. — Și zise în sinea lui: Voesc să scald piatra în sângele său. Și astfel plecară.

38. — În curând ajunseră la iad. Aici Avel își îndoi genunchii și lăsă pe mama sa la pământ și o sărută de multe ori. De asemenea o sărută și Adam.

39. — Acesta zise: Dorești să te odihnești puțin, mamă? Ei însă nu primiră nici un răspuns. Domnea o liniște desăvârșită.

40. — Ea nu vorbește, zise Avel. Ei se priviră unul pe altul și apoi îngenuchiară lângă ea, — numai Cain sta în întuneric.

41. — Ei ziceau: Mamă, ascultă-ne. Dar fata plânse pentru întâia oară și nu știa pentru ce face aceasta.

42. Și ei priviră pe mama cum zăcea la pământ și ridicându-și ochii se priviră unul pe altul, clătănând din cap. Ea nu vorbește, zise Avel.

43. — Dar fruntea lui Cain era întunecată și el zise: Pentru ce-și bate joc de noi? Ea s'a odihnit și acum ne ia în bătaie de joc. Noi însă am lucrat și acum vom să ne odihnim.

44. — Ei se așezară jos și începură să mănânce și să boa. Veselia era mare. După aceea obosiți se culcară și adormiră.

45. — Aceasta fu noaptea în care se arată Domnul, care strigă cu voce detunătoare: Caine! Caine!

46. — Și apoi dispăru în noaptea întunecoasă.

47. — Aceasta fu noaptea, când ca-

Galeria artiștilor români

D. S. SANIELEVICI

Dăni azi la galeria artiștilor noștri, portretul valorosului artist pictor d. S. Sanielevici, care și-a deschis Joia trecută frumoasa s'a expoziție la Ate-neul Român.

Pictorul Sanielevici este cunoscut publicului nostru din expoziția sa de anul trecut și lucrările d-sale au fost elogios prețuite chiar în streinătate.

Noua expoziție a d-lui Sanielevici este cu atât mai deosebită cu cât cuprinde multe lucrări noi.

pul femeii se odihnea pe pieptul lui Avel. El începu să tremure, și zise: Mamă! Dar ea tăcea. Atunci tăcu și el așteptând să se facă ziua.

48. — A doua zi de dimineață se sculară.

49. — Dar nu mai recunoscură pe mama lor. Și fata începu din nou să plângă.

50. — Ea zise: aceasta nu este mama noastră. Ce s'a întâmplat cu Eva, așa se tânguia ei. Ei se înclinară în fata unei întâmplări pe care nu o puteau cuprinde cu mintea.

51. — Aceasta era în ziua a doua când cu încetul începu să se transforme figura liniștită.

52. — Atunci oamenii plecară și plecară de acolo cuprinși de neliniște.

53. — Avel o ducea în spinare, ea devenea din ce în ce mai grea. Și o înconjura un aer, ca și când ar fi venit din niște mlaștini puturoase.

54. — În această zi li s'a deschis oamenilor ochii, ei începură să plângă și fură cuprinși de o mare tristețe.

55. — Acum ei observară fără de veste și pentru prima oară: *moartea omului.* Ei începură să-și rupă hainele și să se tăvălească pe pământ țipând.

56. — În această zi ei pipăiră pentru prima oară un om mort, și recunoscură că viața omului nu este fără sfârșit, ci numai moartea omului este fără sfârșit.

57. — Ei plecară în aceeași zi ducând primul mort.

58. — Și ei iubiră foarte mult pe Eva.

59. — Astfel se întâmplă, că Adam nu mai putu suporta și punându-și mâinile în cap fugi în pădure și nu se mai văzu de loc.

60. — Atunci Avel se opri obosit și zise către sora sa! N'am nici o dorință și nici o țintă. Ce să fac aici? Voesc să sap o groapă mare pentru ea și pentru mine.

61. — Și ea când își ridică ochii văzu pe Cain înaintea sa.

62. — Fata începu să strige plină de groază.

63. — Și zise: Caine! Ce ai făcut?

64. — Și Avel se ridică și venind spre el îi zise: Gura mea nu va înceta să te blesteme pe pământ pentru ceea ce ai făcut mamei.

65. — Atunci Cain se ridică împotriva fratelui său.

66. — Și-l lovi cu piatra, în cât amuți, ca și mama lui.

C. Scurtu.

INSURAT...

ROMAN DE
CARMEN SYLVA

— URMARE —

— Nu face nimic, draga mea, i-am spus. Fii liniștită, nu face nimic! Ești un inger și nu poți face nimic altă.

Imi săruta mâinile mele; lacrimile nepotolite curgeau mereu, cu toată gîlînta ei de a le opri. Suntem amândoi foarte nenorociți; dar durerile noastre sunt atât de difinite în cămăru mi le putem împărtăși și tăcem.

— Ce soț modălit a zis astăzi cumnată-mea, când, după prânz, ne-am strâns în jurul șezanului Norei. Nu văzîți, ce rău înțeleg acum?

— Nu, nu făcîți, și asta mi-a să ni se întâmple nici odată.

— Da, o curios, o asemenea armonie. Vi s'ar putea cere lecții. Când mă gândesc la certele mele cu Eduard! Zice că'l exasperez; îi răspund că mă tiranizează și ne certăm în tăcere, apoi avem împăcări mișcătoare. La voi însă, e paradisul!

— Nu e așa?
Mama pleca ochii; degetele albe și tremurătoare ale Norei înodau și desnodau batista ei. Frațele mei Max încera încet privindu-ne pe rând; Eduard izbucni în rîs.

— Da, aproape ne aruncăm farfuriile în cap; am întăbușinat deja în dicționarul injuriilor; înțaiia oară, va trebui să ajungem la fapte; are să fie nostim; cine știe care va fi pe calali?

— E rușine, Eduard, zise mama. Veni în dosul fotoliului ei și o împresură cu brațele.

— Vom fi foarte cuminți — zise el, cu tonul acela mîngăios, cu care a făcut-o totdeauna să facă ce-a vrut. Cumnată-mea rîse la rîndul ei.

— Da, își dă aere dulci ca un miel; nimeni nu se poate supăra pe el. Dar nu'ți merită ertare, mamă; o un mare ipocrit, o secătură, un nepăsător! Zicînd toate aceste, cu ce dragă-lășenie îl contempla! Zăpăcitură de frate-meu lua față de ea aere de învingător; cu toate că'mi spusese chiar în dimineața ceea că dacă nu'l ajută, își trage un gloriu în cap, neavînd altă resursă.

— Du-mă de aci, imi zise încet Nora.

— Da, și-o fugăduese. Nu mai poți, draga mea! Unde să mergem?

— Ori și unde, numai să fie cald și să nu fie nimeni!

Buzelii tremurau. Fimla aceasta atât de viguroasă a ajuns ca un copil. Totul e liniștit împrejurul meu. M'am să dorm noaptea asta. Nu e cea dintîi pe care o petrec întins pe pielea mea de urs, înaintea căminului în care tin focul mic. Ești foarte bine întins pe jos, dacă nu lași înțineretul să te învâltăscă; noaptea și patul sunt dușmanii nenorociților. Mă simt mai bine în atelierul meu, împresurat de măturile vechi mele activitate și de senina mea facultate creatoare. Cu toate că aceasta e paralizată și aproape stinsă, n'asî vrea să uit că există; jurnalul imi e un fel de consolatie. Condiuul meu se mișcă cel puțin, dacă nu mă arătește o muncă a spiritului. Mă plimb dintr-o odă într'alta; pe covorul gros, scototul pașilor mei nu mă poate tulbura. Imi muncesc creierul pentru a găsi mijlocul să stabilesc aceea ce se ofîamă fericirea casnică. Este enigma sfîșului; pe care nimeni nu o poate deslega și de care trăim mor.

Fata mea a murit înainte de a se fi pus în față teribilă întrebare; atât mai bine! Eui, vreau să mă ucid pentru că ea a murit!

Asî fi proteguit-o, asî fi apărat-o împotriva oricărui rău; din toată puterea afecțiunei mele părintești. Da, ca mama a cărei iubire m'ia tulburat viața și care nu intervine acum de cât pentru a mă face mai nenorocit!

27 Septembrie

Încep să găsesc oare-cari plăceri în nopțile mele singuratică. E o odihnă după nesuferita tenziune a zilei; și chiar dacă nu trebuie să dorm, mă ușurează relativ.

Nora a avut o mică întoarcere a boalei. În mijlocul suferințelor, m'a implorat să nu port ură mamii.

— Gîndește-te că ar putea muri mâine și că nu ai fi împăcat cu dănsa. Și-apoi, vom pleca, nu o așa?

Cînd intră mama, mă dusei către dănsa, îi zic bună-ziuă și îi sărut mîna. Nu avu nici o privire de dragă-lășie pentru mine însă; le păstrează pentru frate-meu. Cr Nora e atât de rece ca și cînd întoarcerea boalei ei ar fi fost o faptă rea, o mică comedie pentru a'mi mări resentimentul contra ei. Suntem amîndoi în disgratie.

— Viu numai pentru că e de datoria mea, și din pricina oamenilor acestora, a zis ea cu răceală.

Ar fi mai bine dacă și-ar neglija datoria asta; prezența ei agită pe Nora.

1 Octombrie

În tăcerea nopții, m'am dus să caut portretul Laviniei, ca un tâlhar care vrea să-și revadă puțin ommorile. Nu o o crimă. Fusei pînă pe jos pentru ca făcîndu-căminului să o lumineze; mă întinsei înaintea ei și o contemplaui ceasuri întregi. A murit? Cred. A murit săd are să moară în curînd cu asemenea scupări de sînge. Îi pot deci privi portretul fără crimă. E ca un suflet al paradisului care mă face să cred în fericire, în talentul, în viitorul meu.

3 Octombrie

Mă cutremur și acum. Cu portretul de-naintea mea, eram absorbit în această contemplaie. De odată aud un șgomot ușor, ridic ochii: Noa, în lunga ei rochie de noapte, alunecă în fața mea pînă la portieră, o ridică încet și dispore. Batista îi căzuse lîngă mine pe covor.

Deci stătuse mai multe minute la spatele meu; a privit portretul cu mine și eu n'am văzut nimic, căci plîngeam, cu capul plecat pe brațe. Am ridicat și am încutat batista cea mică umedă de lacrimile ei. N'are să știe nici odată că am văzut-o. N'am să mă scot portretul din locul unde l'am ascuns, fără ușile bine în-cuiate. Dacă ia în însă obiceiul de a le înclina, are să bănuiască că am văzut-o! Inima imi bate atât de tare în cît îi aud bătăile, și imi vîjăie urechile. Și se vorbește de fantome! Asî vrea să văd mai bine tot iadul învîntîndu-se în jurul meu de cît să știu ceace stîu și ceace nu pot uita. Era cu picioarele goale; picioareșele îi erau puțin de sub nochia lungă albă pe care o ridică ușor pentru a nu'i împiedica mersul. Poate să moară în urma imundității ei. Cîntă vreme a stat acolo? Plîngea atât de fîncat! Și la prima mea mișcare a fugit! Nu mă știu cîte ceasuri am stat astfel. E ora trei de dimineață. În tot cazul de multă vreme. Vreau să contemnu: un alt portret, acel al fetei mele, pe care am pictat-o în mijlocul florilor, în ciudata! frumusețe de copil. Portretul acesta respiră pacoa, dar sunt atât de străin de oăi ce pace în cît m'asî întorc de la portile raiului, urmăriu de blăstemul iudeului răcitor.

Am făcut din Nora nevastă și mamă; totul i-a fost răpit din vina mea și este acum cît se poate de nenorocită. Astăzi, nu este, nu are să mă fie nici odată nevastă și mamă, și eu sunt vină. D-zeu să mă erte. Psalmul pocîntei al lui Bethoven imi

sună în urechi cu grandioasa fugă-duiată care-l sfîrșește. Oare există într'adevăr o mizericordie divină? Nu cred; nu cred de cât în durere.

Prietenul meu Herman vede că sufer; ar vrea să-mi facă bine. Mă duce dese ori în pădure; acolo, vorbim de nebuniile noastre de studenți, de toate glumele ce făcusem împreună. Dragostea și bunătatea lui parvine a mă face să'mi suport viața între mama, cumnată-mea și frații mei, cu toate că nu e ușor.

Cîte odată, imi vine să'i mărturisesc totul; nu măi am însă dreptul, sunt insurat! Venise să mă consoleze și m'a găsit înaintea portretului Laviniei; biata mea nevastă! Știu că nu are să mă vină. Asî putea scoate portretul în fie-care seară; nu are să mă vină; mă simt însă incapabil. De alt-fel vederea lui mă e pentru mine o consolatie, acum nu'mi mai amintește de cît arzătoare durere a nevastei mele.

6 Octombrie

Azi dimineață am intrat la Nora, cu inima strînsă. M'a primit cu o seninătate și o blîndețe perfectă; m'a spus că dormise bine, că făcuse deja un plan de călătorie, că un spirit atât de neliniștit ca al meu s'ar pliclisi repede, dacă fie-care zi nu i-ar aduce o schimbare necesară. Dacă n'asî avea batista cea în masa mea de scris, asî emede că am'auit o vedenie iluzorie. Tot ce era într'înțsa slăbiciune și blîndețe a dispărut; a redeveni stăpână pe ea însăși ca în primele zile ale căsătoriei noastre; vorbește de cărtile ca vom citi împreună, de muzeele ce vom vizita; glumește cu mama, pretinzînd că nu poate merge, cîcește pe frații mei și cere cumnatei mele să'i aducă copilul. Asî vrea mai bine, cred, să o văd înecatâ în lacrimi. M'a închis porțile inimii ei; cine știe de lo va mai redeschide vre-odată? Acel care nu știe de ce putere sufletească e capabilă o femeie, ar afla-o vîzînd-o.

— Dar cine te împiedică să umbli azi? întrebă mama. Umbli de cîteva zile.

Asîteptam temător răspunsul.

— Am încercat să mă ridic de dimineață, simțindu-mă odihnită, după o noapte excelentă, și am căzut. Nu e ridicol să fiu atât de slab? Zicînd acestea, era palidă, cu ochii mari dilatați dar cu gura surzătoare.

Nora este o croină în fața căreia rămân înlemnit. Am deschis cutia și am atins batista pentru a mă încredința că n'am avut o halucinație. Abia pot îndura amintirea aceasta. Acum imi este imposibil să mă întind în același loc în fața căminului. Am motăit cîteva minute pe divan, mulțumită unei cărti plicticoase: credeam că trecuse cîsură cînd m'am deșteptat. Mă simt la fel cu insectele ce se învîrtesc în jurul lămpii mele; la fie ce moment cad pe covor, arpile lor transparente se contractă; ele suferă, frește; dar reîncep, pînă ce făcînd le prinde și ele se sbat în așa dureri în cît, înduioșat, le strivesc. E foarte ușor; într'o secundă, nu măi sunt de cît pulbere, măi puțin de cît pulbere, și chinul e sfîrșit. Dar eu; eu sunt alt ceva, eram stăpîn pe viața mea și m'eam risimito, spulberat în vînt. Nu măi am dreptul să mor, înainte de a'mi fi plătit datoria pînă la capăt. Arpile imi sunt arse; nu măi pot zbura; dacă picioarele mele ar vrea cel puțin să umbli! E tot ce se poate cere de la mine.

9 Octombrie

Pentru inima oară Nora s'a coborât în salon. Părulii crește din noii în bucle mici pe tîmple, dar nu măi au seva abundentă, a convalescenței; ochii îi sunt trași, cu toate că susține totdeauna a fi dormit bine. Nu asî nutea strunta atât de pe față adevărul. E măi mărturisesc că nu măi dorm. Cînd mă inspîimînt văzînd pe Nora atât de fobătrînită simt din nou remușcări. Am doborât-o!

Mă întreb cîte odată ce s'ar fi în tîmplat dacă m'asî fi repezit după dănsa și ne-am fi explicat, în sfîrșit, hotărîtor. Nu'i pot vorbi însă; e de o slăbiciune de neertat, — nu pot...

Să scriu nopți întregi o singurul lucru care mă măi liniștește.

Cînd voiți muri, venitul ce i-am asigurat îi va da independența, aproape bogăția; va putea călători, cumpăra cărti; nu va fi nenorocită. Imi trec cu voluptate nopțile în atelier de cînd se apropie plecarea și de cînd ne pregătăm a începe detestabila viață de hotel. Nora însă vrea să plece, vrea să călătorească. E vina mea dacă viața i-a devenit atât de nesuferită aci; îi sunt dator să o duc la capătul lumii, dacă așa vrea.

Nu'măi gîndul de a trăi luni întregi în zgomot, agitație, lipsă de confort, de a consulta difeii doctori cari nu vor ști ce să spună, pentru că nici unul nu va merge în fondul raiului care roade pe sîrmana mea Nora; toate aceste imi sunt odioase. M'e groază de mai înainte, măi cu seamă dacă acesta continue insomnia persistă, căci nu măi sunt cu putîrță de îndurat de cât în singurătatea atelierului meu.

Bade, 28 Octombrie.

Am ajuns pînă aci, și pare că nu vom merge mai departe, cel puțin pentru cîteva timp. Nora e foarte bolnavă. A trebuit să facem drumul cu mai multe popesuri. Ea voeste să-și creeze relații și să adune un cerc întreg în jurul canapelei ei. Crede că așa ne vom distra. Societatea ce se întîlnește aci, este absolut cosmopolită poate va fi o distracție pentru ea. Credeam că voia să se întorcă în Angliera; are însă acolo rude pe care preferă să le uite.

8 Noiembrie

Rătăcesc ca un suflet blestemat care nu-și găsește nicăeri pace. Asî vrea să mă întorc la mine. Nora a atras deja lîngă dănsa un număr suficient de persoane pentru a-mi fi permis să bat pădurile ceasuri întregi, sub brazil uriași, într'o atmosferă caldă care duă senzația verii. Mulțumită acestui fapt, pot dormi puțin.

Nevastă-mea e considerată ca foarte de spirit; sunt feliicitat de fericirea mea, pe vreme ce ea plînsă de sănătate of delioată.

18 Noiembrie

Timpul este încântător. Mă duc măi cu seamă la castelul cel vechiu și mă aplec într'un colț al ruinelor. Imi simt inima atât de sățioasă în cît asî înceta bucuos să gîndesc și să simt. Asî vrea să fiu animal fără rațiune.

25 Noiembrie

Ea este aci, și nu trebuie să mă las a fi stăpînit de nebunia mea! Nu pot fugi cu dănsa în lume. Remușcarea s'ar ține după mine și m'ar aduce înapoi, măi mizerabil ca înainte.

Ei! era o ceață densă, care atîrnase de brăzi o draperie fantastică. Toate frunzele plîngeau și un murmur rison străbătea pădurea. Veneam încet pe cărarea pe care o părăsîi în cînd pentru a intra în mijlocul pădurii, la întîmplare. Zării pe jos un album și alături un scaunș. Cîng se oprirea oara aci, ca să deseneze, și unde era proprietarul albumului? Făcui cîteva pași și asîteptam să văd cine era să vină. Auzîi un pas elastic și un foșnet de rochie; o formă se ivi în ceață. Lavinia era înaintea mea, atîngîndu-mă aproape. Ne privîm un moment fără vorbă, și cu un suspin ușor căzu în brațele mele.

Nu puteam rosti nici un cuvînt; nu ne auzeam de cît bătăile inimelor, nu măi simțiram nimic... de cît o supraomenească fericire. Fui silit să mă rezim de un arbore pentru a nu spăși sub ușoara sarcină. Își duse batista la gură; se pătă de sînge.

A se citi urmarea în „Universul Literar” care va apare Duminica viitoare.

Ilustrația noastră colorată

Demostrul din Marea Măneacă. Telegramele «Universului» au anunțat deunăzi că o furtună groznică a hăituit câteva zile pe Marea Măneacă.

Mai multe vapoare și-au găsit pierzania în timpul acestor furtuni și încă nici până în momentul când scriam aceste rânduri nu se cunosc exact proporțiile dezastrului.

Ilustrația noastră colorată din pagina 1-a reprezintă—după amănunțele comunicate de corespondenții «Universului»—canalul Măneacă în timpul recesiei vijelii.

PROVERBE

Ochiul stăpânului îngrășă vita.

Fărbe sângeră în el ca 'ntr'o coaje de porc mort.

Cești faci omul, nici drac nu-și daș-facș.

Să leapădă cu Adam de raiu.

Ca duce bine ca oăinele în puș.

Bașca vorbim, bașca ne'nțelegem.

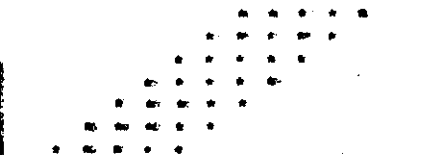
SFATURI CASNICE

Loc ce sunt bune cojile de ouă.—Cojile de ouă se aruncă la gunoii ca și caște lucruri netrebuincioase, fără să ne închipuim că ele pot sluji cu folos la hrana vitelor. Cojile de ouă pisate și amestecate cu mișcătul ce se dă vitelor, sunt o hrană foarte bună.

JOCURI

Curant paralelogramic

de d. Vasile H., loco

Orizontale: 1) Crește lângă băiți. 2) Carte sfântă. 3) Varietate de fruct. 4) Numa de om. 5) Măsură. 6) Pasărea. 7) Arbore.

Verticale: 1) Căsuță. 2) Măsură a timpului. 3) Bun pentru case. 4) Se adă în țara țării. 5) Încălțăminte. 6) Se poartă pe țele. 7) Pește. 8) La joc de cărți. 9) Pe câmp. 10) Notă muzicală. 11) Coșună.

Delegarea șaradelor din «Universul Literar» No. 13 este:

0071-ZERO

Persoanele eșite prin tragere la sorți care au câștigat câte un volum bibliotecă din cele 10 acordate de noi sunt următoarele:

- Botoșani: d-na Matilda Bogdanovici. Bălăd: d. Costică V. Dan. Craiova: d. Dumitru Moșinescu. Gara Costești: d. Ștefan M. Nicolae. Gara Fetești: d-gara Domnică R. Rosca. Galați: d. August Ștefănescu. Pătârlagea: d. Nicolae S. Popescu. H-Vălcina: d-gara Lidia P. Joneșcu. Gara Mierlești: d-na Didina T. Popescu. Gara Vameș: d-za Stăncuța Pascal.

Casă de Sănătate

SPECIALIA PENTRU

BOALE DE FEMEII

SUB DIRECTIONA

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar; șeful serv. de gynecologie și obstetrică la Spitalul Eforiei. SOCIETATE ȘTIINȚIFICĂ pentru BARRAȘI (hemoroidă, hernii, tumori, calcule vesicale, stricturi uretrale, etc.) Școala Sf. Iulian în dosul Teatrului Național. — TELEFON 2196 —

A'ți pățit-o, Domnilor? Aveți toate secretele (lumești)?

Nu pierdeți vremea: mergeți la —

Policlinica „FORTUNA”

No. 5, str. Cavași-Vechi, 5 (drept în fața oficerului stărei civile), unde se vindecă neapela, sigur și fără durere, toate boalele secrete (lumești), cele vechi și cele noi. Intrarea discretă. — Notați bine adresa —

MODE

Ultimile modele din străinătate vinde cu preturi moderate

SABINA

Str. Eipșcani 72 „etaj” (colț lângă Papagal) Multe modele se lucrează și se vând modele Profesoresc unui pălărie lei 4. În provincie se trimite contra ramburs.

Vis realizat

Am avut un dulce vis: Parlamentul s'a deschis Si un june senator Mi jura etern amor

Al! Mă compara cu Venus, Cu Junon, cu Aurora, Și-mi ampluse sifonierul Cu sânger și Crema „Flora”

Ai făcut vis, dar... azi, la Capșa, Visul s'a realizat: Intâlnii pe senatorul, Blond-cărunt, ce am văcut.

Telegame de bonboane Și de prăjituri au curs; Apoi creme, pudre „Flora” Cumpărarăm de la... Bona.

Carol Scrob

E în interesul oricărei familii să se aboneze la

SANATATEA

cea mai bună revistă de medicină populară cu adăugarea supliment gratuit.

Viața Fericită

E o comoră pentru ori-cine are Viața care numără cu sine 32 pagini mari, bogat ilustrate.

Număr de probă gratis la cerere. — Abonamentul anual 6 LEI. — Redacția și Administrația Revistei „Sănătatea” Str. Trâmbuțului 2, București. Notați bine adresa! 4468

Reclama e sufletul comerțului

VINDECAȚI BETIA

înainte ca bețivul să înfrângă legea

Vindecați-vă înainte ca alcoolul să vă distrugă sănătatea, puterea și averea lui, să vă moarte să vă fi făcut imposibilă vindecarea lui.

COOM este un surrogat pentru alcool și efectul lui este că bețivul va doborâți bănturile spirtuoase. COOM este cu totul nevătămător și efectul lui este atât de eficace, în cât persoanele cele mai înclinată beției nu devin nici odată recidiva.

COOM este cea mai nouă invențiune care știința a produs-o în această privință, și-a scăpat până acum mii de oameni din nevoi, mizerie și ruină.

COOM este un preparat care se dizolvă ușor, și care spre exemplu poate fi pus de către menajeră în Cafeana bărbatului, fără ca acesta să simțea ceva. În cele mai multe cazuri, el nici nu știe pentru ce nu mai poate să suporte deodată spirtul, și crede, că aceasta este efectul unei prea mari consumații, așa cum nu mai putem mânca o mâncare din care am gustat prea des.

COOM ar trebui să dea fie-care tată școlii său, studentului înainte de a cădea la examen; căci, chiar dacă nu este datat beției, alcoolul totuși slăbește creierul.

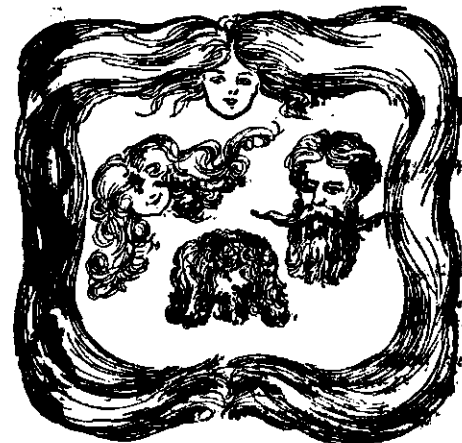
În general ar trebui fie-care, care nu se poate abține de alcool, să ca o dosă de COOM. Acesta este cu totul nevătămător. Persoana își conservă sănătatea și economizează foarte mulți bani, pe cât i-ar fi cheltuit altfel pentru vin, bere, țică sau rachiu.

Contrafacerea sunt pedepsite. — Preparatul COOM costă 10 lei și se trimite contra plății anterioare sau contra ramburs numai prin:

Coom Institut, Copenhaga, 346 F., Danemarka

Scrisorile sunt de francat cu 25 bani și cărțile postale cu 10 bani.

LEI 1000 RASPLATA PENTRU PLESUVI ȘI SPANI

O barbă elegantă și creșterea părului se obține în 8 zile prin întrebuințarea balsamului „CARA”. Acest balsam face să crească părul și barba la ori-ce plesuvi precum și persoanelor ce le crește părul rar.

„CARA” este cel mai bun produs al științelor moderne pe acest teren și e recunoscut ca unicul balsam care poate într-adevăr să provoace o creștere a părului, chiar la bătrâni.

De aceea balsamul de păr „CARA” este întrebuințat în întreaga lume de toți domniș tineri și bătrâni, precum și de doamne.

„CARA” provoacă regenerarea papilelor capilare numai după puține zile de întrebuințare și poate să se obțină o bogată creștere de păr.

Nevătămarea se garantează! Dacă nu e așa plătin:

LEI 1000 BANI GHEATA

tuturor plesuivilor și spânilor precum și persoanelor cu păr rar care au întrebuințat „CARA” fără efect timp de 4 săptămâni. Suntem singura casă care dăm asemenea garanție.

Casa „CARA”, Kopenhaga

Pentru pachetul trimis „CARA” mulțumesc din inimă. Întrebuințez acum preparatul numai

doi 12 zile și observ un bun rezultat: părul nu-mi mai cad, ci pare că se face mai puternic și mai gros și mai-a crescut puțin în raport cu timpul scurs de când am început a întrebuința balsamul. Asemenea și creșterea barbei s'a împuțernicit fără îndoielă. Am întrebuințat o multime de remedii pentru păr fără nici un rezultat; pentru al D-voastră, vă mulțumesc însă din inimă, și voi recomanda în totdeauna acest superb preparat.

„CARA” dă părului și barbei o învâțășare strălucitoare, cum și ondulațiunii, și se trimite contra cost ramburs în întreaga lume, dacă se comandă la casa centrală. Un pachet „CARA” costă LEI 8; două pachete LEI 10.

Casa „CARA”, Kopenhaga V 302, Danemark. (Scrisorile se francoază cu 25 bani, cărțile postale cu 10 bani).

Reclama e sufletu comerțului

NOUILE MARI PREMII OFERITE DE ZIARUL „UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAIŪ 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

„Villa Theodora“, construită anume pentru tragerea viitoare, pe str. I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate.

Un salonaș modern

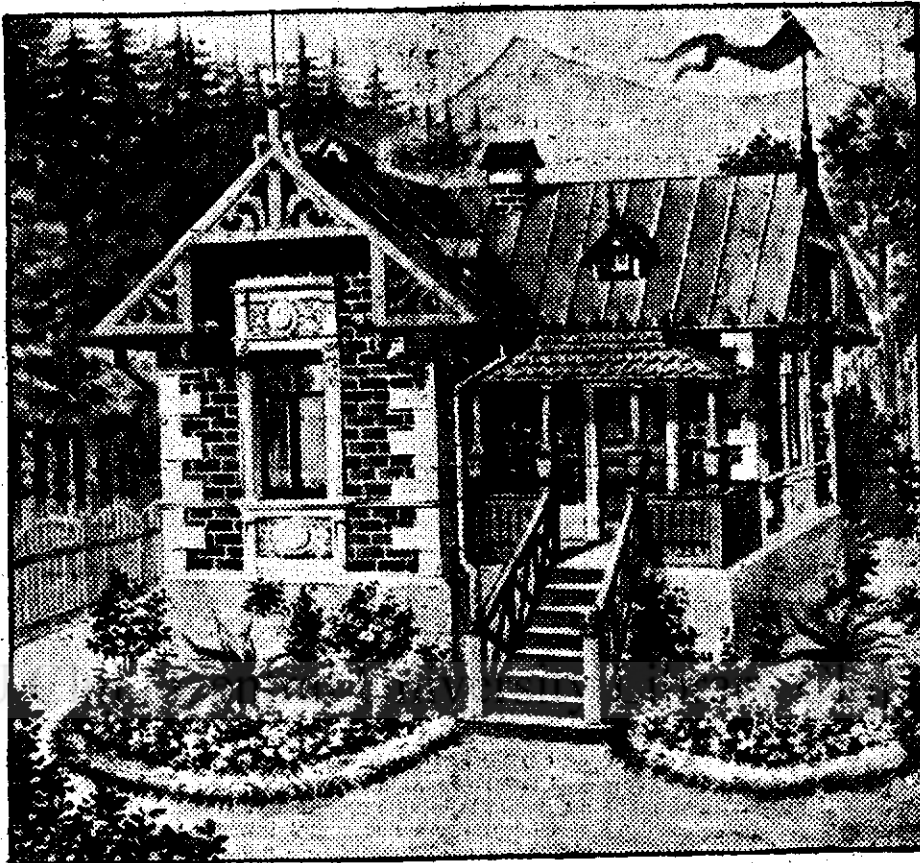
compus din :
1 canapea, 2 fotoliuri,
4 scaune și o masă de
mijloc, foarte elegant,
cumpărat dela fabrica de
mobile de artă, *I. Brezoi*,
calea Răhovei, 50,
unde se găsește în per-
manentă o bogată și a-
leasă expoziție de mobile
de toate genurile.

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cum-
părat dela *Industria me-
talică «Marcu»*, Bule-
vardul Elisabeta, No. 8.

O garnitură de mobilă

PENTRU INTRARE
compusă din :
1 canapea, 4 scaune, 2
fotoliuri și o masă, cum-
părate dela cunoscutul
magazin de mobile de
trestie și bambu, *Lit-
zman*, str. Lipscani, 3.

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fa-
briică de mobile de lemn
Marin V. Ganea, so-
seaua Mihai Bravul, No.
37 și str. Șerbănică, 10,
Sucursala calea Victoriei,
No. 107.

O scortă românească

și o
bluză (ile) de mătase
dela *Bazarul Național*
calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ de bambu

cumpărat dela cunoscută
fabrică de mobile în a-
cest gen, *E. A. Pucher*,
calea Victoriei, 148. Su-
cursala Bulevardul Eli-
sabeta, No. 18, la «Co-
meta Haley».

O dormeză, două fotoliuri și un pa avan artistic

lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, str. Câmpineanu, 31

O pendulă de stejar alumat și o tavă argintată
cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stra-
tulat* calea Victoriei No. 53.

**O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol
automat**, cumpărate de la marele magazin de biciclete
și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică
cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*,
calea Victoriei 54.

**1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint
suflate cu aur** cumpărate de la cunoscutul magazin
«*Ceasornicăria Colței*», str. Colței 31

O Splendidă Rochie albă lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic,
lucrate în vechiul atelier de tapițerie «*Ioan Niculescu*»,
strada Câmpineanu No. 31.

1 ceasornic de aur, cu trei capace, pentru bărbat.

1 brățară de aur 14 kt., cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin, pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Ca-
puchon, de o
mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

Un inel de aur 14 kt. pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

Un binoclu fin.

6 ceasornice remontoir, de metal.

1 elegantă compotieră argintată, de mare valoare

Donă aparate economice de încălzit, inventate
de d. căpi-
tan Castano.

50 cutii de cremă, pudră și săpun „FLORA“

în cutii speciale, făcute anume pentru abonații noștri.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui
și Reginei, comandate anume
pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi,
mai primesc gratuit și un volum din **Memoriile
Regelui Carol I.**